

บทบาทของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้

Effects of community leader roles and knowledge management on community
strength of OTOP tourist villages in southern Isaan civilization

เพชรี เชิดเพชรรัตน์^{1*} และ สุวัฒนา ตุงสวัสดิ์¹

Petcharee Choedphetcharatt^{1*} and Suwatana Tungswat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ จำนวน 228 คน วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมานโดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าบทบาทผู้นำและการจัดการความรู้ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ โดยใช้สัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 66.20 ($\text{AdjR}^2=0.66$) โดยบทบาทผู้นำชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติงานกิจของส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการความรู้ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านบ่งชี้ความรู้ ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ: บทบาทผู้นำชุมชน การจัดการความรู้ ความเข้มแข็งชุมชน

Abstract

The objective of this study was to examine the effects of community leader roles and knowledge management on community strength of OTOP tourists villages in southern Isaan civilization. The sample group in the research was 228 community leaders of OTOP villages for tourism in southern Isaan civilization. The questionnaire was used as a tool to collect data. The results were analyzed by descriptive statistics using frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested using multiple regression analysis. The research results showed that leadership roles and knowledge management had a positive effect on community strength of OTOP tourist villages in southern Isaan civilization using forecast coefficient of 66.20 ($\text{AdjR}^2=0.66$). For community leader role when considering as each aspect,

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

¹ Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan

* Corresponding author. E-mail: petchareesuii@gmail.com

it was found that religion arts and culture, custom and local wisdom; and management and supporting for the mission of government agencies and local administrative organizations and knowledge management in knowledge sharing and knowledge indication, had a statistically significant positive effect at 0.01 and 0.05.

Keywords: community leader role, knowledge management, community strengthening

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและมีรายได้ที่ดีขึ้น และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รัฐบาลปัจจุบันจึงมีนโยบายที่จะลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ มุ่งเน้นการสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง โดยการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น (local economy) ให้เกิดความเข้มแข็งโดยการใช้ความหลากหลายอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าและค้ำค่าผ่านการท่องเที่ยว ภายใต้การบูรณาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เชื่อมโยงระหว่างชุมชน จังหวัด หรือภูมิภาค โดยการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว (OTOP village) 8 เส้นทาง 31 จังหวัด 125 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย เขตอารยธรรมล้านนา เขตฝั่งทะเลตะวันตก เขตฝั่งทะเลตะวันออก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน เขตอารยธรรมอีสานใต้ เขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง เขตวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง และเขตมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาอารยธรรมอีสานใต้ ซึ่งมี 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี 14 อำเภอ 15 ตำบล 19 หมู่บ้าน (Community News Station, 2018)

ชุมชนเป็นรากฐานและหัวใจสำคัญของประเทศ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ เช่น สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Wanthong, & Chejyanya, 2015) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิตที่สั่งมาของคนไทยยังขาดการอนุรักษ์และถ่ายทอดให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ในขณะที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกได้เข้ามาคุกคามสังคมไทยมากขึ้นดังนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนอยู่ได้ใน

ดังนั้นบทบาทของผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เพราะแต่ละชุมชนนั้นมีบริบทที่แตกต่างกันออกไปซึ่งถ้าหากผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการเริ่มนำสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์เข้ามาใช้ในชุมชน จะทำให้ชุมชนพัฒนาไปได้มากขึ้น (Phokanit, & Nooyot, 2016) ควบคู่กับการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนตนเองโดยการนำความรู้ที่ฝังลึกภายในองค์กรหรือชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และ

ระดับประเทศ และเป็นการรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นองค์กรหรือชุมชนต้องมีเครื่องมือที่เหมาะสม ที่จะสามารถอนุรักษ์ สืบสาน จัดการและพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองให้ดำรงอยู่ได้ (Prasunin, 2019)

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมากและสนับสนุนนโยบายที่จะสร้างความเจริญเข้าไปในชุมชนท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทำให้เศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีความเข้มแข็งภายในชุมชนของตนเอง ซึ่งนโยบายต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำภายในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลและกระตุ้นให้คนในชุมชนอยากที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนทั่วไปได้รับรู้ โดยเฉพาะด้านการจัดการความรู้มีความสำคัญและจำเป็นต้องให้ความสำคัญและความน่าสนใจมากที่สุดซึ่งเป็นเครื่องมือจะช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และยังมีการสร้างงานเกิดรายได้แก่ชุมชน (Community Development Department, 2018)

เขตพื้นที่อารยธรรมอีสานใต้ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มนักท่องเที่ยวยังคงเดินทางมาท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรืออีสานใต้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอีสานใต้มีจุดเด่นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน วิถีชีวิตของชาวอีสานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และต้องไม่ลืมถึงจุดเด่นของพื้นที่อีสานใต้ ที่เปรียบเสมือนกับประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งต้นทุนด้านธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ต้นทุนด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์ OTOP ซึ่งพื้นที่โดดเด่นที่มีศักยภาพและความพร้อมในการสร้างชุมชนเชิงและแบบชุมชนตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับชุมชนในเขตพื้นที่อารยธรรมอีสานใต้ และเขตพื้นที่อื่น ๆ ในการนำไปศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนและวางแผนการจัดการความรู้ ที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดความพึงพาตัวเองได้ของชุมชน และเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทผู้นำชุมชนจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพปัญหาและกำหนดบทบาทของผู้นำชุมชนพบว่ามีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้นำชุมชนต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัวหรือจัดให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ จัดให้มีตลาดการท่องเที่ยว กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ ภายในชุมชน ส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพและการพาณิชยกรรมและการส่งเสริมการลงทุนภายในชุมชน ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี

และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำต้องบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกีฬาของท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำต้องทำการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรเหมาะสมตามความจำเป็น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรกับส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยของ Wisethnagara, & Kanawan (2013) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจ และงานวิจัยของ Kotchawet (2013) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสภาผู้นำชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าการดำเนินงานของสภาผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการดำเนินงานมุ่งเน้นในเรื่องการสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่สืบทอดการทำงาน และการใช้เวทีสภาผู้นำชุมชนในการนำเสนอปัญหาหรือพัฒนาต่าง ๆ ระดับความเข้มแข็งของชุมชนมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าความสัมพันธ์เชิงแปรผันตามระหว่างกันในระดับปานกลาง

จัดการความรู้เป็นส่วนช่วยสำคัญในการดึงความสามารถภายในชุมชนออกมาแล้วทำให้ชุมชน

เกิดความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ก.พ.ร (2548) Office of the Public Sector Development Commission : OPDC (2005) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้เป็นการค้นหาความรู้ว่าชุมชนมีเป้าหมายอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายซึ่งเราจำเป็นต้องมีความรู้อะไรแล้วทำให้เป็นภาพรวมของคลังความรู้ในองค์กร 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้เป็นการกำหนดเนื้อหาความรู้ที่ต้องการและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือต้องสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่กระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา 3) ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบคือ การจัดทำสารบัญและเก็บรวบรวมความรู้เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการใช้งาน 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้เป็นการสร้างความรู้ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี ได้แก่ (1) จัดทำมาตรฐานให้เป็นรูปแบบเดียวกัน (2) ใช้ “ภาษา” เดียวกันทั่วทั้งองค์กร (3) เรียบเรียงและปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพอยู่เสมอ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ต้องมีวิธีการจัดเก็บและกระจายความรู้ทั้งประเภท tacit knowledge และ explicit knowledge อาจใช้วิธีดังนี้ การฝึกอบรม บอร์ดประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้โดยการจัดทำเอกสาร ทำฐานข้อมูลความรู้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เช่น ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน และยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน รวมถึงจัดเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งงานวิจัยของ Kongkhum, & Sungrugsra (2015) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการ

ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า คณะหนังตะลุงมีความต้องการจำเป็นในด้านการแสวงหาความรู้และด้านการจัดเก็บความรู้เป็นขั้นตอนที่มีปัญหามากที่สุดและยังเป็นลำดับความสำคัญและต้องการจำเป็นสูงสุดเพื่อที่เกิดความเข้มแข็งชุมชน ดังนั้นการมีการจัดการความรู้สามารถทำให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นหนังตะลุงได้ และ Hunnak, Plainbangyang, & Atsvadachachanyut (2017) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคของการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้คือการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน องค์ความรู้ใหม่บางส่วนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ ขาดการสนับสนุนทางองค์การภายนอก ขาดการสานต่อของคนรุ่นใหม่ รวมถึงการจัดการความรู้ขาดความเป็นระบบ ดังนั้นจากวิจัยแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) สร้างการตื่นรู้และลุกขึ้นมาจัดการปัญหาตัวเอง 2) การรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ 3) พัฒนาคนในชุมชนด้วยการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกอบรม 4) สร้างความรู้เชิงนวัตกรรม และ 5) จัดตลาดนัดความรู้

ความเข้มแข็งของชุมชนจากแนวคิดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนโครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน (The Thailand Research Fund (TRF), 2009) พบว่า มีองค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยไม่หวังพึ่งพิงภายนอก 2) ความมั่นคงปลอดภัยเป็นมิติหนึ่งที่มีความสำคัญของความเข้มแข็งของชุมชน การวัดว่าชุมชนมีความปลอดภัยหรือไม่นั้น อาจดูได้จากอุบัติเหตุและอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ความใกล้ชิดสนิทสนมของคนในชุมชนก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงปลอดภัยของชุมชนได้ด้วยเช่นกัน 3) การมีวิถีทัศน์ของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนมีความเข้าใจในปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ และสามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางของชุมชนในอนาคต โดยสามารถวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ 4) ความรักและหวงแหนชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจ และตระหนักในศักดิ์ศรีของชุมชน มีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว อารยธรรมอีสานใต้เกิดจากกรมการพัฒนาชุมชนดำเนินงานโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงสินค้า OTOP ที่สะท้อนอัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ากับแหล่งท่องเที่ยวและบริการโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนและจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องช่วยสร้างงานและรายได้แก่ชุมชน และสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้และท่องเที่ยวในชุมชนนับเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการพิจารณาพื้นที่ที่ต้องตรงตามเกณฑ์พิจารณาพิจารณาศักยภาพของชุมชน พิจารณาความเชื่อมโยง

เส้นทางท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่น่าสนใจ มีเสน่ห์และจุดขายที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่นนั่นเอง

ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดและตัวแปรในการดำเนินการวิจัย ซึ่งกรอบแนวคิดแสดงดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ บทบาทของผู้นำชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล (Department of Local Administration, 1994) ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการความรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ก.พ.ร. ประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของชุมชนตามสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนโครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน (The Thailand Research Fund (TRF), 2009) ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ ด้านความสามารถในการ

พึ่งตนเองของชุมชน ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านการมีวิสัยทัศน์ของชุมชน และด้านความรักและหวงแหนชุมชน

ขอบเขตการวิจัยด้านประชากร

ประชากร คือ ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ที่ผ่านการพิจารณาจากกรมการพัฒนาชุมชน

ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่

ผู้นำชุมชน จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ที่เป็นโครงการหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือผู้นำชุมชนที่มีสถานภาพเป็นที่ยอมรับในชุมชนซึ่งได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับ OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ที่ผ่านการพิจารณาจากกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 4 จังหวัด 14 อำเภอ 15 ตำบล 19 หมู่บ้าน ซึ่งกรมพัฒนาชุมชน กรมการท่องเที่ยวและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดที่กำหนดจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โครงการ OTOP เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้นำชุมชน

หมู่บ้านละ 45 คน/หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 855 คน (Community Development Department, 2018)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร ซึ่งค่าพารามิเตอร์ที่ศึกษาคือ ค่าเฉลี่ย จากความสัมพันธ์ของประชากรโดยใช้สูตร Khaimook (2003) ซึ่งขนาดตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่คำนวณได้เท่ากับ 203 คน ผู้วิจัยขอเก็บเพิ่มอีกร้อยละ 12 เพื่อป้องกันข้อมูลไม่สมบูรณ์เป็นจำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 228 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซนต์ และความคลาดเคลื่อนสูงสุดระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 เปอร์เซนต์ ดังสมการ (1) และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้ดังสมการ (2)

$$\text{สูตร } n = \frac{\left(\frac{Z_{\alpha}}{2}\right)^2 (\sigma)^2 (N)}{(d)^2 (N-1) + \left(\frac{Z_{\alpha}}{2}\right)^2 (\sigma)^2} \quad (1)$$

$$\frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง } \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหมู่}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \quad (2)$$

ซึ่งผลการคำนวณการสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้หมู่บ้านละ 12 คน จำนวน 19 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 228 คน ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเองซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสร้างแบบสอบถามจากแนวคิดทฤษฎีเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ

ข้อคำถามโดยเกณฑ์พิจารณาค่า (index of objective congruence: IOC) ซึ่งเกณฑ์แบบสอบถามแต่ละข้อต้องมีค่า $IOC \geq 0.50$ ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า $IOC = 0.96$ ซึ่งทุกข้อคำถามเกิน 0.50 แสดงว่าข้อคำถามสามารถนำมาใช้ได้ (Rovinelli, & Hambleton, 1997) และทำการทดสอบ (try out) กลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค ซึ่งผลการวิเคราะห์ (Cronbach's alpha coefficient) โดยตัวแปรบทบาทผู้นำชุมชน มีค่า 0.93 แต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.77-0.87 ตัวแปรการจัดการความรู้ มีค่า 0.95 โดยแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.72-0.90 และตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชน มีค่า 0.83 โดยแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.71-0.93 โดยทุกตัวแปรมีค่าสูงกว่า 0.70 ขึ้นไปแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงสามารถนำข้อคำถามดังกล่าวไปใช้ได้ (Cronbach, 1970) แสดงดัง (Table 1)

การวิจัยนี้ใช้สถิติในอธิบายผลการวิจัยและทดสอบสมมติฐาน โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบนามบัญญัติ จะวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

Table 1 Cronbach's alpha coefficient.

variable	Cronbach's alpha	n of items
community leader role	0.93	12
aspect of planning, investment promotion, commerce and tourism	0.85	4
aspect of religion, culture, tradition, and local wisdom	0.77	4
aspect of management and support for the mission of government agencies and local administrative organizations	0.87	4
knowledge management	0.95	24
knowledge identification	0.72	4
knowledge creation and acquisition	0.89	4
knowledge organization	0.90	4
knowledge codification and refinement	0.80	4
knowledge access	0.73	4
Knowledge sharing	0.89	4
community strengthening	0.83	16
community self-reliance	0.90	4
security	0.71	4
community vision	0.84	4
community love and cherish	0.93	4

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ การจัดการความรู้ และความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบช่วงมาตรา จะวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (correlation analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบทบาทผู้นำ การจัดการความรู้ และความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้สถิติอนุมาน (inferential statistics) คือ สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient)

4. ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติอนุมาน (inferential statistics) คือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระได้แก่ บทบาทผู้นำและการจัดการความรู้ ที่มีผลต่อตัวแปรตามความเข้มแข็งของชุมชน

5. การวิเคราะห์สรุปข้อเสนอนะ โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จำนวนร้อยละ 34.20

อยู่ในสถานภาพสมรส 168 คน คิดเป็นร้อยละ 73.70 โดยมีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 88.60

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นบทบาทผู้นำชุมชนในภาพรวมพบว่า มีเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.22,

S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.56) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}$ =4.28, S.D.=0.63) และด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =4.06, S.D.=0.66) แสดงดัง (Table 2)

Table 2 Results of opinion on community leader role aspect.

community leader role	$\bar{X}$	S.D.	opinion
aspect of planning, investment promotion, commerce and tourism	4.06	0.66	high
aspect of religion, culture, tradition, and local wisdom	4.33	0.56	highest
aspect of management and support for the mission of government agencies and local administrative organizations	4.28	0.63	highest
total	4.22	0.54	highest

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการจัดการความรู้พบว่ามีความรู้พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.70, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบ่งชี้ความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.99, S.D.=0.59) รองลงมาคือด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ($\bar{X}$ =3.79, S.D.=0.72) ด้านการแบ่งปัน

แลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X}$ =3.75, S.D.=0.83) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X}$ =3.60, S.D.=0.76) ด้านการเข้าถึงความรู้ ($\bar{X}$ =3.55, S.D.=0.72) และสุดท้ายด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X}$ =3.49, S.D.=0.79) แสดงดัง (Table 3)

Table 3 Results of opinion on knowledge management aspect.

knowledge management	$\bar{X}$	S.D.	opinion
knowledge identification	3.99	0.59	high
knowledge creation and acquisition	3.79	0.72	high
knowledge organization	3.49	0.79	high
knowledge codification and refinement	3.60	0.76	high
knowledge access	3.55	0.81	high
Knowledge sharing	3.75	0.83	high
total	3.70	0.65	high

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรักและห่วงใยของชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$,

S.D.=0.58) รองลงมาคือความมั่นคงและปลอดภัย ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.63) และความสามารถพึ่งพาตนเองของชุมชน ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.61) และสุดท้ายการวิสัยทัศน์ของชุมชน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.65) แสดงดัง (Table 4)

Table 4 Results of opinion on community strengthening aspect.

community strengthening	$\bar{X}$	S.D.	opinion
community self-reliance	4.08	0.61	high
security	4.18	0.63	high
community vision	4.05	0.65	high
community love and cherish	4.50	0.58	highest
total	4.20	0.51	high

การทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยได้ตรวจสอบเบื้องต้น โดยตรวจสอบ multicollinearity โดยพิจารณาจากค่า variance inflation factor (VIF) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) ซึ่งใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลดังนี้

X1 แทน ตัวแปรอิสระเกี่ยวกับบทบาทผู้นำชุมชน

X11 แทน บทบาทผู้นำชุมชนด้านการวางแผน ส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

X12 แทน บทบาทผู้นำชุมชนด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

X13 แทน บทบาทผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

X2 แทน ตัวแปรอิสระเกี่ยวกับการจัดการความรู้

X21 แทน การจัดการความรู้ด้านบ่งชี้ความรู้

X22 แทน การจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้

X23 แทน การจัดการความรู้ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

X24 แทน การจัดการความรู้ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้

X25 แทน การจัดการความรู้ด้านการเข้าถึงความรู้

X26 แทน การจัดการความรู้ด้านการ
แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก
อยู่ระหว่าง 0.51-0.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า VIF ของตัวแปรอิสระ อยู่ระหว่าง
2.35-5.45 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 จึงอนุมานได้ว่า
ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองจนเกิด
ปัญหา multicollinearity โดยมีรายละเอียดแสดงดัง
(Table 5)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า บทบาทผู้นำ
ชุมชนและการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์กับความ

เข้มแข็งของชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบสมมติฐาน
ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple
regression analysis) โดยนำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าสู่
สมการพยากรณ์ด้วยวิธีการ enter ผลที่ได้จากการ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดแสดงดัง (Table 6)

ดังนั้นสามารถแสดงผลการวิเคราะห์การ
ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรด้านบทบาทผู้นำ 3 ด้าน
และการจัดการความรู้ 6 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์
ความเข้มแข็งของชุมชน (Y) โดยใช้สัมประสิทธิ์
กำหนดการทำนาย (coefficient of determination)
เท่ากับร้อยละ 66.20 ($\text{Adj}R^2=0.66$) สามารถพยากรณ์
ได้ดังสมการ (3)

Table 5 Results of relationships between variables.

	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₂₁	X ₂₂	X ₂₃	X ₂₄	X ₂₅	X ₂₆	VIF
(X ₁₁)	1									2.35
(X ₁₂)	0.68**	1								2.74
(X ₁₃)	0.58**	0.71**	1							2.75
(X ₂₁)	0.56**	0.60**	0.68**	1						3.20
(X ₂₂)	0.57**	0.49**	0.61**	0.76**	1					4.11
(X ₂₃)	0.51**	0.41**	0.47**	0.57**	0.75**	1				4.23
(X ₂₄)	0.50**	0.33**	0.32**	0.48**	0.61**	0.79**	1			4.31
(X ₂₅)	0.52**	0.36**	0.37**	0.47**	0.67**	0.78**	0.84**	1		5.45
(X ₂₆)	0.51**	0.43**	0.45**	0.48**	0.66**	0.74**	0.71**	.82**	1	3.51
(Y)	0.58**	0.70**	0.69**	0.66**	0.63**	0.53**	0.51**	0.56**	0.60**	

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

$$Y = -0.57X_{11} + 0.34X_{12}^{**} + 0.25X_{13}^{**} + 0.14X_{21}^{**} + 0.07X_{22}^{**} - 0.19X_{23}^{**} + 0.14X_{24}^{**} + 0.14X_{25}^{**} + 0.18X_{26}^{**} \quad (3)$$

Table 6 Multiple regression analysis results of community leader role and knowledge management on community strengthening of OTOP tourist villages in southern Isaan civilization.

independent variables	community strengthening				
	B	S.D.	β	T	P-value
constant	0.86	0.17		5.19	0.00**
community leader role					
(X ₁₁)	-0.44	0.05	-0.57	-0.96	0.34
(X ₁₂)	0.31	0.06	0.34	5.34	0.00**
(X ₁₃)	0.20	0.05	0.25	3.34	0.00**
knowledge management					
(X ₂₁)	0.12	0.06	0.14	2.09	0.04 ⁺
(X ₂₂)	0.05	0.05	0.07	0.93	0.35
(X ₂₃)	-1.22	0.05	-0.19	-2.26	0.02 ⁺
(X ₂₄)	0.92	0.05	0.14	1.70	0.09
(X ₂₅)	0.88	0.06	0.14	1.54	0.12
(X ₂₆)	-0.11	0.01	0.18	2.56	0.01*
R=0.88, R ² =0.67, AdjR ² =0.66					

ผลการวิเคราะห์พบว่าบทบาทผู้นำชุมชน ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (X₁₂) ($\beta=0.34, P<0.01$) ส่งผลเชิงบวก ต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 บทบาทผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการและ สนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (X₁₃) ($\beta=0.25, P<0.01$) ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การจัดการความรู้ด้านการ บังคับความรู้ (X₂₁) ($\beta=0.14, P<0.05$) ส่งผลเชิงบวก ต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 การจัดการความรู้ด้านการจัดการความรู้ให้ เป็นระบบ (X₂₃) ($\beta=-0.19, P<0.05$) ส่งผลเชิงลบต่อ ความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ

0.05 และการจัดการความรู้ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (X₂₆) ($\beta=0.18, P<0.05$) ส่งผลเชิง บวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ 0.05 ซึ่งบทบาทผู้นำชุมชนด้านการวางแผน ส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว และการจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหา ความรู้ การจัดการความรู้ด้านการประมวลและ กลั่นกรองความรู้ และการจัดการความรู้ด้านการเข้าถึง ความรู้ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทผู้นำ ชุมชนและการจัดการความรู้ส่งผลเชิงบวกต่อความ เข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว อารยธรรมอีสานใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยบทบาทนำชุมชนและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการที่ผู้นำชุมชนรับรู้ว่าการประชาชนภายในชุมชนมีการเรียนรู้ ร่วมกับการจัดการและการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาภายในชุมชน จนทำให้เกิดชุมชนที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นผลจากประชาชนเกิดความร่วมมือช่วยเหลือกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันสามารถอภิปรายผลดังนี้

บทบาทผู้นำด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการที่ผู้นำชุมชนจะสามารถส่งเสริมให้เกิดการวางแผนหรือการส่งเสริมด้านการลงทุนและการท่องเที่ยวได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากทางภาครัฐอย่างต่อเนื่องทั้งด้านให้ความรู้และเงินสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นมาได้และเนื่องจากบริบทชุมชนยังเป็นชุมชนท้องถิ่นอารยธรรมอีสานใต้มีเอกลักษณ์เฉพาะทำให้ขาดความเข้าใจพื้นที่ชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่นนั้น ๆ และไม่เข้าใจในกระบวนการลงทุนอย่างจริงจังจึงเป็นผลทำให้ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ไม่สอดคล้องกับ Meksuwan, & Wingwon (2015) ที่ได้ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำและการมี

ส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่าการที่ผู้นำมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ สนับสนุนให้เกิดการลงทุนสามารถทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนได้

บทบาทผู้นำด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนมีการส่งเสริมสนับสนุนจนทำให้เกิดประเพณีภายในชุมชนซึ่งจะได้มีสืบทอดต่อไป การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม สร้างความโดดเด่นของชุมชน เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP หรือผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ยกกระดับชุมชนขึ้นมา ซึ่งการซึ่งสอดคล้องกับ Wisethnagara, & Kanawan (2013) ที่ได้ศึกษาบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า บทบาทผู้นำชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และสอดคล้องกับ Kotchawet (2013) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานของสภาผู้นำชุมชนกับความเข้มแข็งของชุมชน ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าการสนับสนุนคนรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดกิจกรรมภายในชุมชนส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

บทบาทผู้นำด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือกับองค์การภายนอก และองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยการนำนโยบายที่ได้จากส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมาทำให้เกิดขึ้นและแบ่งผู้รับผิดชอบภายในชุมชนของโครงการต่าง ๆ ตามความสามารถและความรู้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Ponsri (2008) ที่ได้ศึกษาบทบาทผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาบ้านหาด ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการที่ผู้นำทำการส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในชุมชน เป็นผู้สร้างความศรัทธาในชุมชน เป็นผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Leela, & Karnchanaporn (2013) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาผู้นำชุมชนในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการได้รับสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชนการมีสัมพันธ์ภาพกับคนในชุมชน และผู้นำชุมชนสามารถทำนุบำรุงเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ สอดคล้องกับ Hunnak (2016) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำชุมชนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งตามแนวการทำเกษตรแบบยั่งยืน ศึกษากรณี : สหกรณ์บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายทุกภาคส่วน สร้างความร่วมมือและเพิ่มศักยภาพการจัดการตนเองและชุมชนมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

การจัดการความรู้ด้านการบ่งชี้ความรู้ หมายถึงการค้นหาความรู้ ชุมชนจะต้องเป้าหมายใน

การทำจริง ๆ ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนรู้ถึง วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และทรัพยากรของชุมชนเป็นอย่างดีทำให้สามารถวางแผนแนวทางในการพัฒนาชุมชนและสามารถมองภาพรวมความรู้ภายในชุมชนได้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการนำการจัดการความรู้มาพัฒนาเพื่อไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ Phunggramphan (2013) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านสร้างการรับรู้ถึงทรัพยากรที่มีภายในชุมชนหรือการกำหนดความรู้ภายในชุมชนสามารถพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นมาได้ สอดคล้องกับ Hunnak, Plainbangyang, & Atsvadachachanyut (2017) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าการระบุความรู้ที่ต้องการโดยมุ่งเน้นที่สิ่งต้องการพัฒนาเป็นหลักทำให้เกิดจุดมุ่งหมายเดียวกันและพัฒนาไปในทางเดียวกันเกิดการมองเห็นภาพเดียวกันทั้งชุมชนช่วยให้พัฒนาได้เร็วมากขึ้น และสอดคล้องกับ Akhavanan, Jafari, & Fathian (2015) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความล้มเหลวของการเพิ่มระบบการจัดการความรู้ในองค์กรพบว่าการที่รู้ถึงทรัพยากรภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

การจัดการความรู้ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้หมายถึงการกำหนดเนื้อหาความรู้ที่ต้องการและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากคนในชุมชนมีความรู้กันอยู่แล้ว จากการสืบทอดต่อ ๆ กันมา การที่จะสร้างและแสวงหาความรู้ไม่ค่อยมีความจำเป็นมากนักและการที่ผู้นำจะทำการสร้างหรือจัดกิจกรรมขององค์กรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาหรือสร้างความรู้ภายในชุมชนจะไม่สามารถทำได้ด้วยตัวผู้นำคนเดียวได้ ต้องอาศัยนโยบายของภาครัฐเพื่อกระตุ้นความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนและต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Kongkhum, & Sungrugs (2015) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าคณะหนังตะลุงมีความต้องการและจำเป็น ในด้านแสวงหาความรู้และการจัดเก็บความรู้เป็นด้านที่มีปัญหามากที่สุด และเป็นด้านที่มีความสำคัญของความต้องการสูงสุด เพื่อที่จะสร้างความเข้มแข็งให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของหนังตะลุง

การจัดการความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบหมายถึงการที่สามารถจัดทำสารบัญ และเก็บรวบรวมความรู้เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการใช้งานซึ่งส่งผลเชิงลบต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากบริบทภายในชุมชนการใช้ชีวิตยังเป็นในรูปแบบพื้นบ้านการจัดทำให้เป็นระบบนั้นยังไม่ได้เกิดขึ้นภายในชุมชนเพราะชุมชนให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดการความรู้ที่มีภายในชุมชนมากกว่าและการจัดรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนให้เป็นระบบอาจจะพอมิบ้างแต่จะมีอยู่ในรูปแบบเอกสารเท่านั้น เมื่อนานไปไม่มีการเก็บรวบรวมที่ต่อเนื่องทำเอกสารต่าง ๆ หายไปได้ง่าย ดังนั้นเรื่องนี้ต้องมีหน่วยงานจากภาครัฐสนับสนุน

อุปกรณ์หรือเป็นศูนย์กลางในการเก็บข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ Hunnak, Plainbangyang, & Atsvadachachanyut (2017) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การจัดการความรู้ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้หมายถึงการสร้างความรู้ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งไม่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวธรรมชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการจัดทำมาตรฐานให้เป็นรูปแบบเดียวกันและการเรียบเรียงข้อมูลเนื้อหาให้มีคุณภาพอยู่เสมอ ต้องมีการช่วยเหลือจากทางภาครัฐขององค์กรภายนอกเข้ามาช่วยเหลือการที่ให้ผู้นำชุมชนหรือคนในกลุ่มทำกันเองนั้นเป็นเรื่องที่ยากและไม่ต่อเนื่องนั้น ดังนั้นการนำความรู้เพื่อที่ต่อยอดเป็นเรื่องที่ยากอยู่พอสมควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Hunnak, Plainbangyang, & Atsvadachachanyut (2017) ได้ศึกษาการสร้างความเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าการมีการจัดการความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวกปรับปรุงให้ทันสมัยทำให้การพัฒนาความรู้ให้สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนเกิดขึ้นได้

การจัดการความรู้ด้านการเข้าถึงความรู้หมายถึงกระจายความรู้ทั้งประเภทความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลและความรู้ภายนอกตัวบุคคลออกมาจากการทำให้เข้าถึงได้มากขึ้น ซึ่งไม่ส่งผลต่อความ

เข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากจัดเก็บและกระจายความรู้ทั้งประเภท ความรู้ที่อยู่ภายในตัวบุคคลและความรู้ภายนอกตัว บุคคลมีอยู่แล้วในตัวบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญใน ด้านต่าง ๆ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนการเข้าถึงความรู้ในวิธีการการประชุม ผูกอบรม ภายในมีการเยี่ยมชมงานหรือมีพี่เลี้ยงคอยให้ คำปรึกษาภายในห้องอาศัยการสำหรับสนับสนุนเรื่อง ทุนจากภาครัฐและความต่อเนื่องจึงจะทำให้การ เปลี่ยนแปลงต่อชุมชนซึ่งจะเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Kongkhum, & Sungrugsa (2015) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนึ่งตระกูล เพื่อเสริมสร้างความ เข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าการเข้าถึง ความรู้เป็นเรื่องสำคัญมากในการทำให้เกิดการคงอยู่ ของภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อจะไปสร้างความเข้มแข็ง ทางวัฒนธรรมได้ในอนาคตต่อไป

การจัดการความรู้การแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้นำ ชุมชนได้เอาประสบการณ์จากการทำงานของคนใน ชุมชนและการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กันภายในชุมชน โดยจัดการประชุมแลกเปลี่ยนกัน ภายในชุมชน และนำผู้เชี่ยวชาญในชุมชนในด้านนั้น ๆ มาให้ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนเพิ่มขึ้น และมีการจัดทำเอกสารข้อมูลให้เข้าถึงง่ายและรวดเร็ว ทันสมัยมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Meksuwan, & Wingwon (2015) ได้ศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของ สมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่สาว อำเภอ ห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่าการถ่ายทอดองค์ ความรู้และประสบการณ์ผ่านการเรียนรู้ของกลุ่ม ต่าง ๆ ภายในกลุ่มชุมชนซึ่งมีศักยภาพมากขึ้นแล้ว ทำให้ชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Hunnak, Plainbangyang, & Atsvadachachanyut (2017) ได้ศึกษาการสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการ จัดการความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าการที่จะ พัฒนาคนในชุมชนด้วยการสร้างเวทีแลกเปลี่ยน ความรู้ การฝึกอบรม เป็นแนวทางในการสร้าง ความเข้มแข็งด้วยกระบวนการจัดการความรู้ และสอดคล้องกับ Orr, & Persson (2015) ได้ศึกษา องค์ประกอบของการจัดการความรู้ในองค์กรต่าง ๆ อาทิ อิริคสัน ฮิวเลท เพคการ์ด เคมีเมจซี ซีเมนส์ และ ซีร็อกซ์ พบว่าการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันทำให้องค์กรมีการพัฒนา มากขึ้น

สรุป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ของผู้นำชุมชนและการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความ เข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา หมู่บ้าน OTOP เพื่อ การท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ โดยประชากรใน การวิจัยคือผู้นำชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการ ท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน หมู่บ้านละ 12 คน 19 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 228 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าบทบาทผู้นำชุมชนและการ จัดการความรู้ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของ

ชุมชนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ร่วมกันทำนาย (coefficient of determination) สมการพยากรณ์ได้จากค่าร้อยละ 66.20 ($\text{Adj}R^2 = 0.66$) โดยบทบาทผู้นำชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาบทบาทผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการ และสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการความรู้ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดการความรู้ด้านการบ่งชี้ความรู้ ตามลำดับ ส่วนการจัดการความรู้ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบส่งผลเชิงลบต่อความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ยังไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้นต้องมีการสนับสนุนศักยภาพผู้นำเพิ่มขึ้น ผู้นำสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเพื่อดึงศักยภาพของชุมชนตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด โดยต้องเรียนรู้และพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์อยู่เสมอ และในอนาคตผู้นำต้องเปิดรับความคิดและรับฟังคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อที่จะร่วมกันคิดทำโครงการเพื่อให้เกิดความมั่นคงในชุมชนและจนกระทั่งเกิดเป็นวัฒนธรรมของชุมชน และชุมชนเข้มแข็งและมีรายได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะผู้นำชุมชนในกลุ่มหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจทำวิจัยอาจเก็บข้อมูลผู้นำชุมชนในพื้นที่อื่นเพิ่มเติมเพื่อให้ผลการวิจัยครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบปริมาณโดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือพัฒนาต่อไปเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล หรือสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ควบคู่กับการใช้สถิตินำมาปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษารายต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้น เช่น ศักยภาพผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน เพื่อสามารถนำผลวิจัยให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Akhavan, P., Jafari, M., & Fathian, M. (2015). Exploring the failure factors of implementing knowledge management system in the organizations. *Journal of knowledge management practice*, 37(2), 207-218.
- Community Development Department. (2018). *OTOP village project management manual for tourism OTOP village 8 routes*. Retrieved May 22, 2018, from <https://korat.cdd.go.th> (in Thai)
- Community News Station: CNS. (2018). *Visit OTOP village for tourism (OTOP village 8 routes)*. Retrieved November 14, 2018, from <https://www.cdd.go.th> (in Thai)
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper and Row.
- Department of Local Administration. (1994). *Subdistrict council and subdistrict administrative organization act*. Bangkok: Department of Provincial Administration Ministry of Interior. (in Thai)

- Hunnak, C. (2016). The leader's characteristics in strengthened community corresponding to sustainable agricultural: A study of Ban Klong Yong Cooperative Limited, Phutthamonthon district, Nakhonpathom province. *Academic Services Journal Prince of Songkla University*, 27(2), 131-138. (in Thai)
- Hunnak, C., Plainbangyang, S., & Atsvadachachanyut, W. (2017). Strengthening community development through the knowledge management process in organic farming in Nakhon Pathom province. *Academic Services Journal Prince of Songkla University*, 28(2), 158-166. (in Thai)
- Khaimook, K. (2003). *Fundamental statistics*. Bangkok: Saifon. (in Thai)
- Kongkhum, S., & Sungrugsu, N. (2015). The development of knowledge management model for shadow puppet (Nang Talung) local wisdom to strengthen local culture. *Silpakorn Educational Research Journal*, 7(1), 242-255. (in Thai)
- Kotchawet, S. (2013). *The relationship between the operations of council of community leaders and the strength of communities in Bangsaphan district, Prachuapkhirikhan province*. Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)
- Leela, P., & Karnchanaporn, L. (2013). Community leaders behavior concerning community empowerment promotion: A case study of Amphoe Cha-Am, Changwat Petchaburi. *Silpakorn Educational Research Journal*, 5(2), 181-192. (in Thai)
- Meksuwan, A., & Wingwon, B. (2015). Role of leadership and member participation in driving toward the strength of Sewing Community Enterprises, Ban Mae Hawl, Hangchat district, Lampang province. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 21(3), 20-31. (in Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission: OPDC. (2005). *Knowledge management manual*. Retrieved August 24, 2018, from http://www.afaps.ac.th/kmcorner/km58/km_web/KMplanmanual.pdf (in Thai)
- Orr, E., & Persson, M. (2015). *Performance indicators for measuring performance of activities*. In *Knowledge Management Projects* (Master's thesis). The University of Gothenburg, Gothenburg.
- Phokanit, K., & Nooyot, K. (2016). The role of leaders in developing local community: A case study of chief executive of Nasiaw Sub-district Administrative Organization. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(suppl.), 67-76. (in Thai)
- Phunggramphan, P. (2013). *Knowledge management guidelines of subdistrict and village headmen in promoting collaboration between provincial staff and local authority staff for developing community strength*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Prasunin, J. (2019). Knowledge management of community capital to support sustainable management of communities in Mae Pao Sub-district, Phaya Mengrai District, Chiang Rai Province. *Journal Humanities & Social Sciences*, 37(1), 60-79. (in Thai)
- Ponsri, I. (2008). *The role of leader in relation to the strengthening community: a study of Ban Chad, Tambon Namtang, Srimuengmai district, Ubonrathani province*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani University. (in Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use content specialists in the assessment of criterion

reference test validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(1), 49-60.

The Thailand Research Fund (TRF). (2009). *Foundational theory of community strength*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai)

Wisethnagara, S., & Khanewan, P. (2013). The role of subdistrict administrative organization to reinforce the strength of community, Banyang Subdistrict, Lamplimat District, Buriram Province. *Journal of Buriram Rajabhat University*, 5(2), 121-133. (in Thai)

Wanthong, P., & Cheyjanya, P. (2015). *The communication strategies for convey wisdom of silk weaving of Prathun village*. Bangkok: National Institute of Development Administration.